

2587 - Adak Türleri ve Hükümleri

Soru

Adak hususunda şeriatın hükmü nedir?

Detaylı cevap

Allah'a hamd olsun.

Asfahani Rahimehullah Adak/Nezir konusunda şöyle demiştir: Adak, bir hususun meydana gelmesiyle ilgili sana vacip olmayan bir şeyi kendine vacip kılmandır. Bu bağlamda ayette şöyle geçmektedir: “Ye, iç, gözün aydın olsun. İnsanlardan birini göreceksen, “Şüphesiz ben Rahmân'a susmayı adadım. Bugün hiçbir insan ile konuşmayacağım, de.” (Meryem 26)

Adak, mükellef bir kimsenin kendisine vacip olmayan bir şeyi vacip kılmasıdır. İster söz konusu olay gerçekleşmiş olsun ister muallak olsun. Yüce Allah adağı yerine getiren müminleri övgüyle şu şekilde söz etmiştir: “İyiler ise, katkısı kâfur olan içecekler dolu bir kadehten içerler. Bir pınar ki Allah'ın kulları ondan içer, onu (istedikleri şekilde) fışkırtıp akıtırlar. O kullar adaklarını yerine getirirler. Kötülüğü her yanı kuşatmış bir günden korkarlar.” (İnsan 5-7)

Ayetten anlaşıldığı üzere müminlerin kıyamet günü olaylarından korkmaları ve adaklarını yerine getirmeleri, kurtuluş nedeni ve cennete giriş sebeplerinden kılınmıştır.

Adağın hükmü: Meşru bir adağı yerine getirmek vaciptir. Yüce Allah şöyle dedi: “Sonra kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirsinler ve Beyt-i Atik'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler.” (Hac 29)

İmam Şevkani şöyle dedi: Emir kipi vaciplik gerektirir. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'den rivayet edilen hadislerde adak sunulmaması ve bunun hoş bir husus olmadığı açıklanmıştır: Ebu Hureyre r.a'dan rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: “Adak adamayınız, zira adak kaderden hiçbir şeyi değiştirmez. Ancak adağı sebebiyle cimri kişinin elinden bir mal

çıkartılır.” (Muslim 3096)

Abdullah b. Ömer r.a şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem bize adak sunmaktan alıkoyarak şöyle dedi: “*Adak, kaderden hiçbir şeyi değiştirmez. Ancak adağı sebebiyle cimri kişinin elinden bir mal çıkartılır.*” (Buhari, Muslim)

Şayet şöyle bir soru sorulursa: Bir yönden adakları yerine getirenler övülürken diğer yönden neden kişiler adak adamaktan alıkonulmaktadır? Cevap: Övülen adak, bir şeyin meydana gelmesine bağlı kalmaksızın sırf ibadet amacıyla yapılan adaktır. Şayet istenilen bir şeyin gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesine bağlayarak adak sunulması istenmeyen bir davranış olarak görülmüştür. Çünkü adak sunan kişinin isteği gerçekleşmediği takdirde ibadet olan adak yerine getirilmemektedir. Oysa her halde ibadet etmek gerekir. Bu tür adağın mekruh görülmesinin hikmeti, iki hususta açıklanabilir: 1-Adak adayan kişi söz konusu ibadeti isteksiz ve zorla yapmaktadır. Çünkü ona vacip olmazsa bu ibadeti yapmayacaktır. Ayrıca adak sunan kişi ibadeti bir şeyin gerçekleşmesine bağladığında ibadeti bir karşılık olarak yapmaktadır. Şöyle ki hastası iyileşmezse adadığı sadakayı vermeyecektir. Bu davranış cimriliğin bir türüdür. Zira bu kimseler acil bir durum olmadığı takdirde malından bir şey harcamaz.

Ayrıca bazı insanlarda cahiliyeden kalan bir inancına göre adak, amaçladığı olayın gerçekleşmesini sağlar veya Allah o kişi adak sunduğu için isteğini gerçekleştirir. Diğer cahillere göre adak, kaza ve kaderi geri çevirir veya onlara acil olarak bir yarar sağlar ya da onlardan bir zarar bertaraf eder. Bu yanlış inançlar yüzünden ve inanca olumsuz etkilerinden dolayı adak sunmak mekruh görülmüştür.

Yerine getirilmesi açısından adağın çeşitleri:

Birincisi: Allah'ın itaatini içeren tüm adakların yerine getirilmesi vaciptir.

Örnek: namaz, oruç, umre, hac, akrabaya iyilik, itikaf, cihad, iyiliği emretmek ve kötülüklerden alıkoymak vb.

Adak sunma şu şekilde olabilir: Allah benim hastama şifa verdiği için O'na şükür olarak şu kadar

gün oruç tutmam Allah'ın benim üzerimde hakkıdır veya şu kadar sadaka vermeyi söz veriyorum, bu sene hacca gitmem benim üzerimde Allah'ın hakkıdır veya Mescid-i Haram'da iki rekat namaz kılacağım.

Veya kişi, bir olayın gerçekleşmesine bağlı olarak adak sunar. Örnek: Gurbette olan şu şahıs sağ salim dönerse, Allah beni şu düşmanın şerrinden korursa şu kadar oruç tutmam veya şu kadar sadaka vermem bana vaciptir.

Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: *"Her kim Allah'a itaat etmeyi adarsa, Allah'a itaat etsin. Her kim de Allah'a karşı isyan etmeyi adarsa, sakın Allah'a isyan etmesin!"* (Buhari 6202)

Şayet bir kimse adak sunar ancak bu adağı yerine getirmekten aciz kalır. Örnek: Bir ay oruç tutacağına veya hacca gideceğine ya da umre yapacağına dair adak sunar fakat bir hastalık vb. mazeretlerden dolayı adağını yerine getiremezse veya sadaka vermeye adak adadıktan sonra fakirleşirse bu durumlarda yemin kefareti verir. Zira İbn Abbas r.a şöyle demiştir: Her kim bir adak sunar da yerine getiremezse yemin kefareti versin. (Ebu Davud, el Hafız b. Hacer Buluğ el Meram kitabında senedi sahih olduğunu söylemiştir ancak diğer hadis alimleri bunun mevkuf olduğunu tercih ederler.)

Şeyhulislam İbn Teymiyye, el Fetava 49/33'te şöyle dedi: Bir kimse itaat içeren bir şeyi adarsa onu yerine getirmekle yükümlüdür. Ancak bu adağı yerine getiremezse yemin kefareti verir.

İkincisi: Adağın yerine getirilmesi caiz olmaz fakat yemin kefareti gerektirir. Bu tür adak aşağıdaki hususları kapsar:

1. Günah içeren adak

Örnek: Kişinin birtakım mezarlarda veya türbelerde yakılması için mum veya yağ adak sunması, şirk içeren birtakım mezar ve türbelere ziyaret edeceğine dair adak sunması; zina yapmak, içki içmek, hırsızlık yapmak, yetim malını yemek, akraba ilişkilerini kesmek gibi günah olan davranışları yapacağına dair adak adaması gibi adakların yerine getirilmesi caiz değildir. Bilakis

bunun yerine yemin kefareti verir. Aişe r.a'dan rivayet edildiğine göre Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle demiştir: *"Her kim Allah'a itaat etmeyi adarsa, Allah'a itaat etsin. Her kim de Allah'a karşı isyan etmeyi adarsa, sakın Allah'a isyan etmesin!"*

İmran b. Husayn r.a'dan rivayetle Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem şöyle dedi: "Günah içeren bir adak, yerine getirilmez." (Muslim 3099)

2-Bir Nas ve delile aykırı olan adak

Bir Müslüman bir adak sunar ve adadığı husus açık bir nassa aykırı ise bu durumda adağı yerine getirmekten sakınır ve onun yerine yemin kefareti verir. Ziyad b. Cubeyr r.a şöyle rivayet eder: İbn Ömer ile birlikteyken bir adam şöyle sordu: Yaşadığım müddetçe her salı ve çarşamba günü oruç tutacağıma dair adak sundum ancak bu gün Kurban Bayramı'na denk geldi, ne yapayım? İbn Ömer: Allah adakların yerine getirilmesini emretmiş fakat Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem Kurban Bayramı'nda oruç tutulmasını yasaklamıştır. Soruyu tekrarlayınca aynı cevabı tekrarlamıştır. El Hafız b. Hacer şöyle dedi: İcmaya göre Ramazan ve Kurban bayramlarında ister nafil ister adak olsun oruç tutmanın caiz olmadığına dair icma vardır.

3-Kefaret yemini dışında hükmü olmayan adak

Birtakım adaklar var ki bunların yemin kefareti dışında başka bir karşılığı yoktur. Örnek: Konusu belirlenmeyen genel ve mutlak adak. Şayet bir Müslüman bir adak adar ancak belirlemezse, örneğin: "Hastam iyileşirse bana bir adak vacip olur." derse yemin kefareti yerine getirir. Ukbe b. Amir r.a Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem'in şöyle dediğini rivayet eder: Adağın kefareti yemin kefaretidir. (Muslim)

4-Adağı yerine getirmekle yemin kefareti vermek arasında seçenek verilen adaklar

Bunun örnekleri:

-Öfke adağı, yemin ifadesi gibi bir şeyin yapılmasına veya yapılmamasına yönelik teşvik içeren ifadedir fakat gerçek anlamda adak niyetiyle söylenmez. Örnek: öfke esnasında bir kimse: "Şöyle yaparsan hacca giderim, şöyle yaparsa bir ay oruç tutarım, bin dinar sadaka veririm." veya şöyle

der: “Şu kişi ile konuşursan şu köleyi azad ederim, eşimi boşarım vb.” Kişinin bu ifadelerden amacı bir şeyin ciddiyetini açıklamak ve söz konusu davranışın yapılması veya yapılmamasıdır. Bu durumdaki adakta kişi, adağı yerine getirmek veya yemin kefareti vermek arasında seçim hakkına sahiptir.

-Tartışma esnasında veya bir şeyin yapılması gerektiğini ifade etmek için sarf edilen adak

Bu durumda da kişi adağı yerine getirmek ve yemin kefareti vermek arasında seçme hakkına sahiptir. İbn Teymiyye şöyle dedi: Kişi adağı yemin şeklinde muallak bir hususa bağlarsa, örneğin: “Sizinle yolculuğa çıkarsam; hacca gitmem vacip olur, malım sadakadır veya köleyi azad edeceğim...” Bu tür adak sahabe ve alimlerin cumhuruna göre yemin adağı olup sırf adak değildir. Şayet adağını yerine getirmezse bile yemin kefareti vermekle yükümlülükten kurtulur.

İbn Teymiyye başka bir yerde şöyle demiştir: Tartışma ve öfke ile ifade edilen adaklar iki şekilde yerine getirilir: Muallak olan husus yerine getirilir, şayet kişi bunu yerine getirmezse yemin kefareti vacip olur.

Mübah adak, herhangi bir mübah davranışı içeren adaklardır. Örnek: Belirli bir elbiseyi giymek, belirli bir yemeği yemek, belirli bir bineğe binmek veya belirli bir eve girmeye yönelik adak adamak... Sabit b. Dahhak şöyle dedi: Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem zamanında bir adam kendisinin bir erkek çocuğu doğduğu için Bevana diye bilinen yerde bir deveyi kesmeyi adar. Rasulullah Sallallahu Aleyhi Vesellem’e bunu söyler. Rasulullah: “O yerde Cahiliye döneminde ibadet edilen bir put var mı?” diye sorar, adam: “Hayır.” cevabını verir. Rasulullah: “O yerde cahiliye döneminde bir bayram kutlanır mıydı? diye sorar. Adam: Hayır, der. Rasulullah: Adağını yerine getir, Allah’a masiyet hususlarında ve Ademoğlunun güç yetiremeyeceği hususlarda adak yerine getirilmez. (Ebu Davud 2882)

Görüldüğü gibi Yanbu arkasında Bevane adlı yerde kendisine doğan erkek çocuk için ve Allah’a şükür amacıyla adadığı adağını yerine getirmesinin ruhsatını vermiştir.

Allah bizden razı olup bizi sevdiği hususlara muvaffak etsin.

En iyisini Allah bilir.